

تحلیل معناشناختی واژگان متناظر با واژه کذب در قرآن کریم

زهرا شمس^۱ / سید محمد رضوی^۲ / محمد حسین توانایی^۳

چکیده: این پژوهش به بررسی معناشناختی پنج واژه کلیدی مرتبط با مفهوم دروغ و متناظر با واژه با کذب در قرآن کریم، شامل افتراء، إفک، رمی، تقوّل، برپایه تفاسیر معتبر می‌پردازد. این واژگان به رغم آنکه گاه به عنوان مترادفات «دروغ» تلقی می‌شوند، در ساختار معنایی قرآن از یکدیگر متمایز بوده و هر کدام شدت، سیاق، بار بلاغی و پیام تربیتی خاصی را منتقل می‌کنند در این مقاله، نخست مفهوم «ترادف» و جایگاه آن در علوم قرآنی بررسی شده، سپس تحلیل ریشه شناختی، صرفی، سیاقی و تفسیری هر واژه براساس منابع معتبر ارائه می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که «کذب» معنای عام و فراگیر دروغ است؛ «افتراء» دروغ ساختگیِ عامدانه با بار الهی - اعتقادی؛ «إفک» و «ارونگی حقیقت و دگرگون کردن واقعیت»؛ «رمی» نسبت دادن اتهام سنگین (خصوصاً زنا) و «تقوّل» نسبت دادن سخنی به خدا یا پیامبر است. این پژوهش نشان می‌دهد که قرآن در انتخاب این واژگان، دقت بلاغی تربیتی ویژه‌ای داشته و مراتب دروغ را به صورت کاملاً ساختارمند تفکیک کرده است.

کلیدواژه‌ها: قرآن کریم، معناشناختی، کذب

* دریافت: ۱۴۰۵/۰۱/۲۹؛ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۱۵.

۱. گروه علوم قرآن و حدیث، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران 0069153752@iau.ir

۲. گروه علوم قرآن و حدیث، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

SeyedMohammad.Razavi@iau.ir

۳. گروه علوم قرآن و حدیث، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران Mohammad.Tavanaei@kiau.ir